

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ

“ Св. Иван Рилски ”

гр. Раднево , ул. “ Георги Димитров “ № 39

Директор: 0417/8-23-47

Гл.счетоводител:0417/8-23-55

Утвърдил:
Директор:

Съгласно заповед № 202/30.11.2022 г.
на директора на ПГ „Св. Иван Рилски“
гр. Раднево

ПЛАН

ЗА РАБОТА НА УЧИЛИЩНИЯ КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ

2022/2023

*Разработен, съгласно Заповед № РД09-611/18.05.2012 г. за въвеждането на “Механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище”, във връзка с чл.185, ал.1 от Закона за предучилищното и училищното образование
Приет на Педагогически съвет с протокол № 5/29.11.2022 г.*

СЪСТАВ НА СЪВЕТА:

Председател: инж. Стоянка Йорданова – ЗДУД

Членове:

Светла Рашкова – старши учител по философски цикъл в гимназиален етап

инж. Валентина Танева – старши учител теоретично обучение, родител на ученик от IX клас и класен ръководител на VIII^б клас

Христина Мирославова Димитрова – X^б клас

Леонардо Иренов Ликов – ученик XII^а клас

СЪЩНОСТ НА ПОНЯТИЕТО

Насилието между учениците в училище обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на тези, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват. Българската дума, която отговаря най-точно на явлението е „тормоз“ (“bullying”).

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.

Това е:

- Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
- Извършва се от позицията на силата;
- Повтаря се многократно във времето.

Проявите на тормоз в училище най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- **Физически тормоз** - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, напаяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
- **Вербален тормоз** - подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;
- **Психичен тормоз** - подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;
- **Социален тормоз** - избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.
- **Виртуален тормоз** - обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook; разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават; снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клоки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

Според чл. 7 ал. 1 и ал. 2 от Закона за закрила на детето всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА МЕХАНИЗМА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ

I. Предмет

Проучване и подпомагане психичното развитие учениците в системата на средното образование, чрез превантивни мерки и сътрудничество по прилагането на механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище.

1. Във всяко училище се създава координационен съвет с ясни функции и делегирани отговорности, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза. Съветът да се ръководи задължително от помощник-директор и да включва училищния психолог или педагогически съветник, учители, ученици и родители.

2. Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки, които най-общо имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието.

3. Комплексът от превантивни мерки трябва да включва всички възможни аспекти и форми на тормоза, ясно да фокусира вниманието върху участието на всички групи и да се планира на три нива - класна стая/паралелка, училище, общност.

4. За да се изгради защитната мрежа е необходимо да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз във взаимоотношенията в училище.

5. По-голямата част от ситуацияите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

6. Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между децата и поведение, което е неприемливо. Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически форми.

II. Цели

- Да се обмислят стратегии за ангажиране на училищния екип в дейности, които ще ги подкрепят за създаване на общо разбиране за тормоза и насилието.
- Да се усвоят уменията, необходими при изготвянето на училищен план за действие.
- Разработване и прилагане на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.

III. Задачи

1. Разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище.
2. Разработване на защитна мрежа за интервенция при случаи на тормоз в училище.
3. Запознаване педагогическият съвет, родителите и учениците с настоящия план.

IV. Дефиниране на елементите на защитната мрежа

Под защитна мрежа разбираме превенция на насилническо поведение, когато всеки поема своята част от общата отговорност; поставянето на ясни граници и изграждането на ценности, правила и процедури, които да не допускат тормоз. Изграждането на защитна мрежа предвижда дейности на няколко нива:

Дейности на ниво клас/класна стая

1. С цел създаване на пространство, в което се говори открито за тормоза:

➤ в часа на класа всеки класен ръководител използва формите на групова работа, дискусия, решаване на казус, споделяне на опит за разясняване на проблема за същността и видовете тормоз, и дискутират взаимоотношенията:

- ученици – учител → целта ни е учениците да осъзнаят, че говоренето в час е форма на тормоз към учителя. Дискутиране на конкретни казуси на тормоз в класната стая, в коридора, по Интернет и др., договаряне какво ще се прави, ако се нарушат правилата и ценностите на класа – дискутиране и приемане на новите понятия „дисциплиниране“ и „възстановяване на щета“;

- учител – ученици → важно е учителите да се отнасят с уважение към децата / да се обръщат към тях по име, да ги изслушват търпеливо, да не ги обиждат/. Заради отношението на учителя може да бъде саботиран часа или учениците да внимават, макар и да нямат особен интерес към предмета. Симптомите на психическия тормоз в отношението на възрастните към децата /родители, учители/ се проявяват като безразличие и равнодушие, враждебност, злоупотреба с власт над тях, дистанциране от тях и неразбиране, свръхконтрол.

➤ учителите по БЕЛ, история, география и предметите от философския цикъл планират теми от учебното съдържание за работа и анализ по проблема насилие, ценностите, социалните роли, функциониране на институциите;

➤ родителите се поканват за участие в тези занятия.

2. Класните ръководители провеждат перманентни разговори с родителите в индивидуални или групови срещи за това какво е тормоз и какви са преживяванията на извършителя и потърпевшия, дали той се чувства унижен или заплашен.

3. Всяка паралелка заедно с класния ръководител изработва общи правила на поведение в училище.

4. Класният ръководител, заедно с учениците изработва процедура, описваща мерките в случай на нарушаване на правилата.

Дейности на ниво училище

1. Избор на Комисия по превенция на тормоза, която включва зам.-директора по УД и учители следи за прилагането на политиката, огласяването ѝ в медиите, инициира дискусии в училище

2. УКС за справяне с насилието, съгласувано с класните ръководители договаря единен механизъм с ясно разписани отговорности, за предотвратяване и реагиране при проява на тормоз и насилие в гимназията.

3. УКС за справяне с насилието, съгласувано с класните ръководители обобщава всички предложения за правила на поведение и ценности, направени от класовете и формулира общоучилищни ценности и правила, които стават част от училищната политика.

4. Учителите в гимназията предлагат на ръководството мерки и изработват процедура за усъвършенстване на системата на дежурство с оглед на това да бъдат обхванати местата в гимназията, където при стапа на оценка е установено, че се извършва тормоз.

Дейности на ниво общност

1. Класните ръководители съдействат на УКС за издирване на родители от областта на помагачите професии, като психолози, социални работници, лекари, журналисти, спортисти, музиканти, драматурзи, художници и др., които да бъдат включени в различни училищни инициативи.

2. УКС за справяне с насилието, съгласувано с директора на гимназията осигурява реални партньорства с външни за училището организации, служби и специалисти:

- Дирекция "Социално подпомагане" – **Снежана Делчева** – 0417/ 82019;
- Общинска комисия за БППМН – **Росица Петкова** – 0898989020;
- РУП – Детска педагогическа стая – **Динко Стоянов** – 0889527474.

V. ДЕЙНОСТИ ПО РАЗРАБОТВАНЕ И ПРИЛАГАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ ДЕЙНОСТИ ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА ТОРМОЗ В УЧИЛИЩЕ

1. Сформиране на училищен координационен съвет и запознаване на педагогическия съвет, непедагогическия персонал, родителите и учениците с формите на насилие и с Механизма за противодействие за противодействие на училищния тормоз между учениците в училище.

Срок: м. септември 2022 г.

Отг.: директор, инж. Ст. Йорданова

2. Оценка на проблема, през мнението на учениците – с помощта на стандартизиран въпросник

Срок: до II седмица на м. октомври 2022 г.

м. май-юни 2023 г.

Отг.: инж. Ст. Йорданова

3. Анализ на проявите на училищен тормоз и наличните правила и решения за справяне с него – форми, резултати, последствия, налични и липсващи правила.

Срок: края м. октомври 2022 г.

края на учебната година 2023 г.

Отг.: инж. Ст. Йорданова

4. Запознаване на педагогическия и непедагогическия персонал, ученици и с обобщените резултати и обсъждане на необходимостта от предприемане на конкретни мерки и действия.

Срок: I седмица на м. ноември 2022 г.

Отг.: инж. Ст. Йорданова

класните ръководители

5. Разработване на план за противодействие на училищния тормоз.

Срок: до края на м. ноември 2022 г.

Отг.: УКС

6. Повишаване на квалификацията на персонала за справяне в ситуации на тормоз

Срок: ноември 2022 г. – юни 2023 г.

Отг.: директор

7. Оптимизиране на системата за наблюдение и контрол, в зависимост от резултата от оценката на проблема

Срок: ноември 2022 г. – юни 2023 г.

Отг.: инж. М. Колева

8. Разработване на процедури за реагиране в ситуации на тормоз

Срок: м. октомври - ноември 2022 г.

Отг.: членове на координационния съвет

9. Запознаване на педагогическия и непедагогическия персонал, ученици и родители с процедурите за реагиране в ситуации на тормоз

Срок: м. октомври-ноември 2022 г.

Отг.: членове на координационен съвет и класните ръководители

10. Създаване на методически материали по превенция на тормоза в помощ на класните ръководители

Срок: м. март 2023 г.

Отг.: инж. Ст. Йорданова и УКС

11. Поддържане на непрекъснатата връзка между класните ръководители и родителите за противодействие срещу проявите на тормоз.

Срок: постоянен
Отг.: кл.ръководители

12. Да се създаде дневник за регистриране на ситуации на тормоз в училището. Дневникът да включва описание на ситуацията, вида тормоз, участници, наблюдатели, предприети мерки.

Срок: м. септември 2022 г.
Отг.: инж. Ст. Йорданова

13. Взаимодействие и решаване на конфликти между ученици, учители, родители и училищно ръководство.

Срок: постоянен
Отг.: членове на координационния съвет и класните ръководители

14. Приемане на правила и процедури за работа с:

- 14.1. Ученик, жертва на тормоз
- 14.2. Ученик, упражнил тормоз
- 14.3. Ученици наблюдатели

Срок: м. октомври - ноември 2022 г.
Отг.: инж. Ст. Йорданова

15. Разработване и приемане на правила и процедури за регистриране на ситуации на тормоз, насочване към други служби и обмен на информация с други учебни и детски заведения

Срок: ноември 2022 г. – юни 2023 г.
Отг.: инж. Ст. Йорданова, Св. Рашкова

16. Изготвяне на годишен отчет доклад на координационния съвет до директора на училището

Срок: I седмица на м. юли 2023 г.
Отг.: УКС

VI. ЗАДЪЛЖЕНИЯ

ПРОЦЕДУРИ ПРИ УСТАНОВЕН УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ

По-голямата част от ситуацияите на тормоз могат да бъдат овладяни от *учителите*, а някои от *самите ученици*. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. Важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между учениците. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на учениците, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват.

Ако се касае просто за приятелска игра *учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят.*

При случаи на съмнение на насилие следва незабавно да се уведоми директора и Дирекция социално подпомагане – Отдел за защита на детето, Държавната агенция за закрила на детето или РУП.

Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз е необходимо да се предприемат следните действия:

1. Прекратяване на ситуация на тормоз.

Задължение на всеки учител/служител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел, като:

- В случай на физически тормоз учениците трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно;
- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията;
- Важно е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

2. Реакции спрямо ученика, упражнил тормоз.

2.1. Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класният ръководител.

- Учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, показва ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че хората правят грешки, които следва да бъдат поправени, без да се налагат наказания;
- Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си. С това негово решение трябва да се съгласи и потърпевшият от тормоза ученик;
- Класният ръководител изслушва ученика, упражнил тормоза в отсъствието на потърпевшия ученик;
- След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на учениците и дава обратна връзка;
- Класният ръководител може да потърси съдействие и от другите учители и от състава на УКС, който също може да подпомогне работата на учителя като наблюдава ученика във взаимоотношенията му с другите ученици и даде насоки за действията и мерките, които учителят да предприема при необходимост.

2.2. При повтаряне на едни и същи нарушения на правилата се прилага подходът за възстановяване на щетата, уведомяване на класния ръководител и УКС, като се съставя протокол за тормоз.

- Класният ръководител уведомява родителите за случилото се, както и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията;
- Разговорът се провежда в партньорски взаимоотношения, като се предоставя отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки;
- Родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и negliжирането на другия ученик от тяхна страна само ще задълбочат конфликта;
- От разговора могат да бъдат изведени конкретни договорки кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат;
- Учителят насочва родителите за консултация с УКС.

2.3. При много сериозно ниво на тормоз – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на ученика-жертва, така и на ученика-извършител се уведомява Дирекция социално подпомагане – Отдел за защита на детето, Държавната агенция за закрила на детето или РУП.

- Учителят или служителът, станал свидетел на подобен тормоз, ако не може да се справи сам е длъжен да потърси помощ от дежурния екип или други лица, намиращи се в района на инцидента;
- След прекратяване на физическия контакт между лицата, свидетелят на тормоза уведомява директора на гимназията и регистрира ситуацията на насилие в единния регистър на училището;
- Директорът свиква УКС за справяне с тормоза и уведомява отдела за „Закрила на детето“ по местоживееие и отдела за „Закрила на детето“ към ДСП – Раднево, местната комисия за БППМН, РУО и РУП;

➤ УКС за справяне с тормоза обсъжда ситуацията на свое работно заседание и съставя протокол за тормоз, уведомява класния ръководител и родителите на учениците като ги насочва към местната комисия за БППМН и РУП.

3. Реакции спрямо ученика, който е обект на тормоз

Работата с ученици, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

➤ Класният ръководител говори с ученика, по възможност още същия ден (или веднага след като е разбрал за случая, ако се касае за ситуация, за която е научил случайно) и да разбере какво точно се е случило;

➤ Необходимо е да се подчертае поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;

➤ Класният ръководител наблюдава ученика в следващите дни, за да се увери как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

4. Реакции спрямо наблюдателите

➤ Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. От останалите очаква да направят същото, ако се случи в бъдещето;

➤ Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо учениците, станали обект на тормоз.

УЧИЛИЩНА СИСТЕМА ЗА НАСОЧВАНЕ КЪМ ДРУГИ СЛУЖБИ

1. Регистриране на ситуации на тормоз.

➤ Създава се единен регистър за описване на ситуации на училищен тормоз;

➤ Всяка ситуация на тормоз се описва в регистъра от учители/служителя, който я е наблюдавал с цел проследяване развитието на случая във времето и планиране на подходяща интервенция;

➤ Регистърът съдържа кратко описание на всяка ситуация, кога се е случила, кои са участниците и какви мерки са били предприети;

➤ Регистърът се съхранява на общодостъпно място в учителската стая;

➤ Класните ръководители следят вписаните в регистъра случаи и предприемат необходимите мерки за взаимодействие с учителите, родителите и педагогическия съветник.

2. Насочване към други служби.

В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето” по местоживееене.

Като първа стъпка се уведомява директора на училището, който е задължен да уведоми съответния отдел „Закрила на детето” по местоживееене и отдела за „Закрила на детето”, на чиято територия е училището, местните комисии за БППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.

В тази връзка е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на социалните работници от отделите „Закрила на детето” към Дирекциите „Социално подпомагане”. Социалният работник е професионалистът, който може да проучи ситуацията, в която се намира детето, условията, при които живее, родителският капацитет и при необходимост да предприеме мерки, които да подпомогнат детето и семейството като цяло.